

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
ул. Сухомлинського, 30, г. Переяслав-Хмельницький, Київська обл.,
Україна, 08401
e-mail: phialka.90@mail.ru

DATA ON AUTHOR

Stepanenko Victoriia Anatoliivna, teacher of Document Science Department
SHEE «Pereyaslav-Khmelnitskyi Hryhoryi Skovoroda State Pedagogical University»
Ukraine, Kyiv region, Pereyaslav-Khmelnitskyi, Sukhomlynskogo Street 30, 08401
e-mail: phialka.90@mail.ru

УДК 378.147:002.1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКУМЕНТОЗНАВЦІВ

Троценко Р. В.

У статті на основі систематизації та аналізу літератури і передового практичного досвіду проаналізовано основні методи формування професійної компетентності майбутнього документознавця. Визначено значущість професійної компетентності в освітньому процесі. Наголошено на тому, що формування професійної компетентності та професійних якостей майбутнього документознавця є важливою проблемою сьогодення. З'ясовано, що система професійної підготовки фахівців із документознавства потребує відчутної оптимізації та реалізації ефективного навчально-виховного процесу підготовки висококваліфікованих фахівців.

На основі проведеного дослідження науково обґрунтовано необхідність формування професійної компетентності та професійно значущих якостей при підготовці майбутніх документознавців. У результаті дослідження уточнено сутність і зміст понять «компетентність», «студент», «професійна компетентність документознавця».

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, документознавець, студент, професійні якості.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ДОКУМЕНТОВЕДОВ

Троценко Р. В.

В статье на основе систематизации и анализа литературы и передового практического опыта проанализированы основные методы при формировании профессиональной компетентности будущего документоведа. Определена значимость профессиональной компетентности в образовательном процессе. Отмечено, что формирование профессиональной компетентности будущего документоведа является важной проблемой современности. Установлено, что система профессиональной подготовки специалистов по документоведению требует осязаемой оптимизации и реализации эффективного учебно-воспитательного процесса подготовки высококвалифицированных специалистов.

На основе проведенного исследования научно обоснована необходимость формирования профессиональной компетентности и профессионально значимых качеств при подготовке будущих документоведов. В результате исследования уточнено сущность и содержание понятий «компетентность», «студент», «профессиональная компетентность документоведов».

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, документовед, студент, профессиональные качества.

THEORETICAL ASPECTS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE SPECIALISTS IN DOCUMENTATION

Trotsenko R. W.

In the article on the base of the systematization and analysis of published data and best practical experience the main methods of formation of professional competence of future specialists in documentation are analyzed. The significance of professional competence in the educational process is determined. There was emphasized that the formation of professional competence and professional skills of the future specialist in documentation is a serious problem today. It was found that the system of professional training of specialist in documentation needs tangible optimization, implementation of effective educational process of training of highly qualified specialists.

On the base of the scientific study there was scientifically grounded the necessity of formation of professional competence and professional

important qualities in preparing of future specialists in documentation. On the result of the study the nature and meaning of terms «competence», «student», «professional competence of specialist in documentation» were clarified.

Keywords: *competence, professional competence, specialist in documentation, student, professional skills.*

Постановка проблеми. Сьогодні гостро постає питання щодо вдосконалення підготовки висококваліфікованих кадрів у вищих навчальних закладах, що є необхідною умовою збільшення соціально-економічного потенціалу держави. При цьому особливого значення набуває формування у студентів професійно значущих якостей, які в поєднанні з професійними знаннями сприяють конкурентоспроможності майбутнього фахівця, його кар'єрному зростанню. Стрімкий розвиток сучасного інформаційного суспільства та постійна модернізація технологій вимагає від сучасного фахівця роботи над удосконаленням своїх професійних можливостей. На сучасному етапі професія документознавця є однією з найперспективніших, адже саме від неї залежить документаційне забезпечення усіх сфер діяльності суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Формування професійної компетентності досліджували й обґрунтовували О. Овчарук, О. Пометун, І. Зязюн, О. Гончарова, А. Маркова, О. Хуторський, А. Реан та ін. Різні аспекти функціонування документознавства вивчали провідні вчені Н. Кушнарєнко, В. Бездрабко, С. Кулешов, Ю. Столяров та ін.

Метою статті є висвітлення теоретичних аспектів формування професійної компетентності майбутніх документознавців.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення і аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що існуюча система професійної підготовки документознавців ВНЗ робить основні акценти на професійну складову навчання, де знання, уміння, і, певною мірою, навички є критерієм успішності навчання студентів, результативності їхньої професійної підготовки. Тоді як молодий фахівець стикається в процесі трудової діяльності, крім проблем професійних (рівень його знань, умінь і навичок),

з проблемами психологічного та соціального характеру. Звідси особливу увагу в професійній підготовці майбутніх документознавців у ВНЗ потрібно приділяти формуванню готовності до майбутньої професії.

У Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» [7] закріплюється обов'язковість надання кожній людині можливостей для здобуття знань, умінь і навичок з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі під час професійної підготовки. Це стосується і підготовки майбутніх фахівців із документознавства.

Реформування освіти в Україні значним чином впливає на процеси, що відбуваються в сучасному інформаційному суспільстві. Суттєво зростають обсяги знань, підвищується попит на професії, що відбувається завдяки впливу освітніх і новітніх інформаційних технологій; зростає кількість спеціальностей у ВНЗ і навчальних дисциплін, що забезпечують професійну готовність майбутніх фахівців.

Таким чином, постає необхідність у комплексній підготовці фахівців, спрямованості на формування професійних знань, умінь та навичок процесів документування та організації роботи з документами в професійній діяльності. Адже сьогодні потрібні фахівці, які вміють працювати з людьми, використовувати набуті знання, вміння і навички; глибоко розуміють і знають свою роль у суспільстві. Компетентний фахівець відрізняється від кваліфікованого тим, що він реалізує у своїй роботі професійні знання, уміння і навички; здатен до саморозвитку; вважає свою професію цінністю.

Для того, щоб зрозуміти специфіку навчання і виховання студентів, необхідно звернутися до особливостей вікового розвитку людини у період її професійного вибору. Слово «студент» походить із латинської мови, у перекладі означає «старанно працюючий», «той, що займається, тобто оволодіває знаннями». Саме студентський вік характеризується максимумом у досягненні позитивних результатів з біологічної, психологічної та соціальної точок зору. Якщо порівняти цей вік із будь-яким іншим, можна помітити, що для нього характерні і найвища швидкість у виконанні різноманітних завдань, і пік оперативної пам'яті, і

легкість у переключенні уваги. Тому саме в студентському віці легше дати початок новим відкриттям [5, с. 47].

У контексті цього вважаємо, що майбутня професія документознавця передбачає знання багатьох наук, зокрема, інформатики, теорії комунікації, системного аналізу, лінгвістики, логіки, методології наукового пізнання, етики, права, історії, психології, філософії, соціології, економіки тощо. Перелік можна продовжувати, адже професія документознавця настільки унікальна, що потребує універсальних знань, а саме професійних компетентностей.

Поняття «компетентність» застосовується стосовно різних категорій фахівців, характер праці яких пов'язаний з прийняттям відповідних рішень [4, с. 200].

В Енциклопедії освіти поняття «компетентність» визначається як сукупність знань і вмінь, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності. Визначення поняття «професійна компетентність» (лат. *professio* – офіційно оголошене заняття; *competo* – досягати, відповідати, підходити) трактується як інтегративна характеристика ділових особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності [2, с. 722].

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» визначення «компетентності» трактується як динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [6].

Як відомо, під компетентністю людини розуміють спеціально структуровані набори знань, умінь, навичок, що їх набувають у процесі навчання. Вони дозволяють ідентифікувати і розв'язувати незалежно від ситуації проблеми, характерні для певної сфери діяльності [8, с. 88].

У свою чергу, під компетентністю документознавця будемо розуміти набір знань, умінь, навичок та особисту відповідальність при розв'язанні поставлених завдань у професійній сфері діяльності.

Професійну компетентність сьогодні розглядають як психічний стан, який дозволяє діяти самостійно та відповідально, володіння здатністю й умінням виконувати трудові функції, що полягають у результатах праці. Тому майбутній документознавець має володіти такими важливими рисами: бездоганна поведінка (ввічливість, тактовність, уважність, люб'язність відносно відвідувачів у межах своїх посадових обов'язків); знання етики та психології спілкування; комунікабельність (здатність персоналу створювати атмосферу гостинності, уникати конфліктних ситуацій); знання іноземних мов; охайний і привабливий зовнішній вигляд (відповідні зачіска, одяг, манікюр, макіяж, прикраси) [3, с. 52].

Зростає попит на фахівців, спроможних працювати на стику паперової та електронної технологій. На жаль, не всі навчальні заклади дбають про «діловодну грамотність» своїх випускників, яка в умовах суворих законодавчо-нормативних вимог не менш важлива, ніж грамотність комп'ютерна [1, с. 152].

Тому кафедра документознавства Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» комплексно підійшла до вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх документознавців, пропонуючи студентам ряд конкретних заходів: вивчення нових навчальних дисциплін; наукова робота студентів; захист курсових і магістерських робіт з використанням презентацій; виробнича та переддипломна практика; можливість поєднання навчання з роботою. Це дасть змогу майбутньому фахівцю з документознавства володіти набором знань, умінь і навичок, які будуть застосовані в практичній діяльності.

Висновки. Отже, професійна компетентність документознавців є основою для постійного самовдосконалення майбутніх фахівців, що зумовлює високий рівень мобільності студентів.

Список використаних джерел

1. Грінберг Л. Інформаційно-комунікативна складова професійної компетентності майбутніх документознавців / Л. Грінберг //

Термінологія документознавства та суміжних галузей знань: [зб. наук. пр.]. – К.: КНУКіМ, 2011. – Вип. 5. – С. 151–157.

2. Енциклопедія освіти / АПН України; [головний ред. В.Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

3. Ліпінська А.В. Формування професійних компетенцій майбутніх документознавців під час вивчення інформаційних дисциплін / А.В. Ліпінська // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – № 2. – К., 2015. – 174 с.

4. Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: [зб. наук. пр.] / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти; [ред. І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало]. – К., 2003. – 679 с.

5. Постнікова Т. Самостійна робота як один з чинників розвитку творчої особистості студента / Т. Постнікова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – Умань, 2010. – № 1. – С. 46–51.

6. Про вищу освіту: Закон України від 1.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

7. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 9.01.2007 р. № 537-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/512-2009-p>.

8. Столяренко Л.Д. Психология и педагогика в вопросах и ответах: [учебное пособие для студентов вузов] / Л.Д. Столяренко. – М., Ростов-на-Дону, 1999. – 453 с.

References

1. Hrinberh L. Informatsiino-komunikatyvna skladova profesiinoi kompetentnosti maibutnix dokumentoznavtsiv / L. Hrinberh // Terminolohiia dokumentoznavstva ta sumizhnykh haluzei znan: [zb. nauk. pr.]. – К.: КНУКіМ, 2011. – Вип. 5. – С. 151–157.

2. Entsyklopediia osvity / APN Ukrainy; [holovnyi red. V.H. Kremen]. – К.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.

3. Lipinska A.V. Formuvannia profesiinykh kompetentsii maibutnix dokumentoznavtsiv pid chas vyvchennia informatsiinykh dystsyplin / A.V. Lipinska // Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv. – № 2. – К., 2015. – 174 s.

4. Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity: rezultaty doslidzhen i perspektyvy: [zb. nauk. pr.] / APN Ukrainy, In-t pedahohiky i psykholohii prof. osvity; [red. I.A. Ziazun, N.H. Nychkalo]. – К., 2003. – 679 s.

5. Postnikova T. Samostiina robota yak ody z chynnykiv rozvytku tvorchoi osobystosti studenta / T. Postnikova // Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – Uman, 2010. – № 1. – С. 46–51.

6. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 1.07.2014 r. № 1556-VII: [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

7. Pro osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007–2015 roku: Zakon Ukrainy vid 9.01.2007 r. № 537-V [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/512-2009-p>.

8. Stolyarenko L.D. Psikhologiya i pedagogika v voprosakh i otvetakh: [uchebnoe posobie dlya studentov vuzov] / L.D. Stolyarenko. – M., Rostov-na-Donu, 1999. – 453 s.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Троценко Руслана Валеріївна, аспірант, викладач кафедри документознавства

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна, 08401

e-mail: baboshka91@bk.ru

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Троценко Руслана Валерьевна, аспирант, преподаватель кафедры документоведения

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина, 08401

e-mail: baboshka91@bk.ru

DATA ON AUTHOR

Trotsenko Ruslana Waleriivna, Post-graduate Student of Document Science Department

SHEE «Pereyaslav-Khmenytskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University»

Ukraine, Kyiv region, Pereyaslav-Khmelnytskyi, Sukhomlynskyi Street 30, 08401

e-mail: baboshka91@bk.ru